

SÄRSKILD SAMMANSTÄLLNING

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING AV

Detaljplan för del av Hertsön 11:1 och 20:1
Hertsöheden del 1

Inledning

Denna särskilda sammanställning har upprättats med anledning av antagande av detaljplan för del av Hertsön 11:1 och 20:1, Hertsöheden del 1 i området Hertsön, Luleå kommun. Sammanställningen redovisar hur miljöaspekter har beaktats i planprocessen, hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och inkomna synpunkter samt skälen till att detaljplanen har antagits. Vidare redovisas de åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som planen kan medföra.

Särskild sammanställning enligt miljöbalken

I anslutning till beslut att anta en detaljplan som omfattas av kravet på strategisk miljöbedömning, ska det enligt 6 kap 16 § miljöbalken finnas en redovisning av:

- hur miljöaspekterna har integrerats i planen
- hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter
- skälen till att planen antagits i stället för de alternativ som har övervägts
- de åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som planen medför

Enligt 6 kap 17 § miljöbalken ska den särskilda sammanställningen göras tillgänglig för samrådskretsen efter beslut om antagande.

Miljöbedömning

I undersökning om betydande miljöpåverkan, daterad 2025-03-01, gör Luleå kommun bedömningen att detaljplanen kan antas medföra risk för betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap 11 och 12 §§ miljöbalken behöver upprättas. Avgränsningen av frågorna som den strategiska miljöbedömningen/ miljökonsekvensbeskrivningen ska behandla samrådes med Länsstyrelsen i ett avgränsningssamråd där Länsstyrelsen inkom med yttrande den 2025-04-16. I yttrande framgår det att länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om att planförslaget kan innebära betydande miljöpåverkan och att en MKB behöver upprättas. Miljökonsekvensbeskrivning togs fram efter att detaljplanen varit på samråd.

Enligt 6 kap. miljöbalken är syftet med en miljöbedömning att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen fokuserar på relevanta miljöaspekter, det vill säga de miljöaspekter som kan antas bli påverkade i betydande grad om förslaget till detaljplan genomförs.

De miljöaspekter som har bedömts relevanta att belysa i MKBn är **naturmiljö** och **vattenmiljö**.

Avgränsningen och urval av miljöaspekter grundar sig på framtagna undersökning av betydande miljöpåverkan och de synpunkter som Länsstyrelsen i Norrbottens län framfört i ett avgränsningssamråd. Avgränsningssamrådets syfte är just att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen så att den får en rimlig omfattning och ett relevant innehåll.

Samråd och granskning av detaljplanen

Detaljplanen handläggs enligt plan- och bygglagens regler för så kallat utökat förfarande (se 5 kap. 7 §, plan- och bygglagen). Detta innebär att samråd sker med myndigheter, sakägare och övriga berörda enligt 5 kap. 11 §, plan- och bygglagen. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och för att ge möjlighet till insyn och påverkan. I detta fall fanns miljökonsekvensbeskrivning inte framtagen när detaljplanen skickades ut på samråd.

Ett förslag till detaljplan visades för samråd under perioden 6:e mars till och med 27:de mars 2015. Planhandlingarna fanns tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, i Stadshuset, på Stadsbiblioteket och på Hertsöns bibliotek. En kungörelse om planförslaget och samrådet har dels anslagits på kommunens digitala anslagstavla, dels införts i lokaltidningarna Norrbottens Kuriren och Norrländska Socialdemokraten den 6 mars 2015.

Information om samrådet skickades dessutom till samtliga fastighetsägare av fastigheter angränsade till planområdet samt till myndigheter och övriga berörda enligt sändlista. Samråd har under arbetet med planförslaget även skett kontinuerligt med berörda kommunala förvaltningar och bolag.

Under samrådstiden inkom 16 skrivelser. Förslaget till detaljplan har bearbetats efter samrådet och miljökonsekvensbeskrivning tagits fram.

Det bearbetade planförslaget visades för granskning under perioden 20:de februari till och med 23:de mars 2016. Planhandlingarna fanns under granskningstiden tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, på Stadshuset och på Stadsbiblioteket. Information om granskning skickades ut enligt sändlista. En underrättelse om granskning anslags på kommunens digitala anslagstavla den 20:de februari 2016. Under granskningstiden inkom 14 skrivelser.

Redovisning av hur miljöaspekterna har integrerats i planen och hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkterna från samråd och granskning har beaktats har sammanställts under rubrikerna nedan. Synpunkterna som redovisas i denna sammanställning är de som berör de aktuella miljöaspekterna som hanteras i MKBn. Synpunkterna har sammanfattats i denna sammanställning, för att se synpunkterna och kommunens kommentarer i sin helhet hänvisas till samrådsredogörelsen och granskningsutlåtandet.

Miljöaspekt Naturmiljö

Inkomna synpunkter under samråd av detaljplanen

Länsstyrelsen Norrbotten

- Anser att kommunen anpassat det aktuella förslaget till detaljplan på ett bra sätt för att minimera påverkan på naturmiljön.
- Efterfrågar bedömning av kumulativa effekter av kommande detaljplaner inom Hertsöheden på skyddade och skyddsvärda arter.
- Anser att vissa hänsyns- och skyddsåtgärder i artskyddsutredningen bör regleras tydligare.
- Påtalar behov av åtgärder för att undvika att förbud enligt artskyddsförordningen aktualiseras, bl.a. genom att avverkning inte sker under fåglarnas häckningsperiod.
- Frågor om påverkan på vitryggig hackspett inom värdetrakt.

Miljö- och byggnadsnämnden

- Efterlyser tydligare redovisning av ansvar för genomförandet av föreslagna skyddsåtgärder kopplade till lekvattnen för groddjur (lokal H) samt hur skötsel och uppföljning säkerställs.
- Anser att det vid utformning av förskole- och skolgården behöver tas hänsyn till reservatsområdet och lekvattnen H, exempelvis kopplat till belysning, då ljuskällor kan påverka bl.a. insekter och groddjur.
- Anser att man i nuvarande planläggning behöver ta fram en miljökonsekvensbeskrivning som visar på effekterna av att minska gällande naturreservat Ormberget-Hertsölandet. Miljö- och byggnadsnämnden vill tydliggöra att det skulle vara önskvärt att inte ta mark i anspråk inom naturreservatet då det finns annan mark i anslutning till skola, förskola och idrottshall.

Inkomna synpunkter under granskning av detaljplanen

Länsstyrelsen Norrbotten

- Länsstyrelsen bedömer att föreslagna skyddsåtgärder för groddjur är tillräckliga för att undvika artskyddsförordningens förbud, förutsatt att åtgärderna utförs av personer med rätt sakkunskap.
- Länsstyrelsen anser att buffertzonens omfattning vid naturvärdesbiotop 10 a är ottydlig och att detaljplanen i större utsträckning bör anpassas för att minska intrång i livsmiljöer, exempelvis genom att områden med noterad häckmärk av spillkråka ges markanvändningen Natur.
- Om avverkning kan komma att ske under häckningstid behöver det tydligare utredas hur detta kan göras utan att påverka fåglar, för att undvika att artskyddsförordningens förbud utlöses.
- De kumulativa effekterna anses fortfarande vara otillräckligt utredda, då miljökonsekvensbeskrivningen främst fokuserar på exploateringar inom Hertsöheden och inte hela Hertsöområdet. Utan en samlad bedömning av kumulativa effekter kan det inte avgöras om artskyddsförordningens förbud undviks.

Kommentarer och revideringar

Revideringar som gjorts under planprocessen:

- En miljökonsekvensbeskrivning med bedömning av kumulativa effekter har tagits fram efter samråd och bifogats planhandlingarna.
- Efter granskning kompletteras planhandlingarna med ytterligare bedömningar avseende kumulativa effekter gällande påverkan på arter.
- Kommunen har bedömt att delar av skydds- och hänsynsåtgärderna inte är möjliga att reglera i detaljplan, bland annat eftersom området där åtgärderna föreslås är beläget utanför planområdet.
- Planbeskrivningen har kompletterats med förtydliganden om hur föreslagna skydds- och hänsynsåtgärder för arter ska säkerställas i fortsatt genomförande. Underlag har beställts av konsult för att inhämta fördjupad kunskap om och inriktning för vad som behöver beaktas vid anläggande av dagvattendike för att miljön ska bli gynnsam för groddjur.
- Gestaltungsprogrammet har setts över för att bättre lyfta hur föreslagna hänsynsåtgärder för arter ska beaktas i den fortsatta utvecklingen av området.
- Planbeskrivningen har kompletterats gällande utformning av skol- och förskoletomten med beaktande av djurliv.
- Kommunen styr tidpunkter för avverkningen så att det ej ska ske under fåglarnas mest intensiva häckningsperiod.
- Kommunens bedömning är att planområdet saknar betydelse för vitryggig hackspett, vilket redovisas i MKB:n.
- Delar som berörde befintligt naturreservat har tagits bort ur detaljplanen efter samråd. Separat process för ombildning av naturreservatet pågår.
- Frågan om effekterna av ombildningen av naturreservatet bedöms i processen som hör till ombildandet av naturreservatet. En miljökonsekvensbeskrivning till detaljplanen tas fram, den hanterar dock inte konsekvenserna av att minska naturreservatet då detaljplaneområdet är utanför naturreservatet.
- Efter granskning kompletteras detaljplanen med planbestämmelse [n₁] att marken är avsedd för träd och att marklov krävs för trädfällning inom prickad mark inom fastighetsmark för skola, med syftet att ytterligare säkerställa att den befintliga skogen bevaras och för att stärka dess funktion som buffert mot naturvårdsbiotopen samt främja arters livsmiljö i denna del.
- Den del som Länsstyrelsen föreslår som användning Natur i planförslaget föreslås ingå i det nya naturreservatet och ligger utanför detaljplanens gränser, aktuellt område bedöms få ett långsiktigt skydd i och med den nya naturreservatsbildningen.

Önskvärda åtgärdsförslag enligt miljökonsekvensbeskrivningen

För att undvika att förbuden i artskyddsförordningen avseende åkergroda löses ut föreslås följande åtgärd att inarbetas i planen:

- Säkerställa att tvåstegsdiket utformas med naturlig karaktär för att fungera som spridnings- och lekvatten för groddjur.
- Beakta skyddsåtgärder för fågelliv och groddjur i genomförande och skötsel.

Utöver förslag till åtgärder som ska inarbetas i planen föreslås följande anpassningar och hänsynstaganden för att minimera planens påverkan på naturmiljön:

- För arten järpe bör en skyddszon lämnas intill naturvärdesbiotop 10A där hydrologin inte påverkas och vegetationen sparas för att bibehålla födosökshabitat.
- Hänsynsåtgärder vid naturvärdesbiotop 10A föreslås även för arten talltita i form av att lämna eller skapa högstubbar av lövträd. Murkna stående träd kan även lämnas så att talltitan kan hacka ut egna bon. Inom grönområden kan även flerskiktade skogar eftersträvas.
- För arten grönfink kan plantering av buskar och buskage i grönstråk genomföras som åtgärd. Åtgärden kan även gynna andra tättingar.
- Kantzoner intill lokal H och E bör sparas för att inte påverka våtmarkernas hydrologi och för att förhindra att eventuella livsmiljöer för groddjur försvinner.
- Vid lokal E (belägen öster om föreslagen plats för skolverksamheter) bör en skyddszon lämnas till dike där vanlig groda observerats.
- Vid lokal D (belägen vid sydöstra gränsen vid verksamhetsområde) bör en skyddszon lämnas till sumpskogen i anslutning till bäckdråg där vanlig groda observerats för att undvika påverkan på hydrologin.
- Förutsättningar bör skapas för gröna och säkra vandringsstråk för groddjur.
- Vid eventuella grundvattensänkningar rekommenderas det att vattnet pumpas tillbaka till närliggande våtmarker, för att på så sätt kunna hålla jämn nivå och undvika att våtmarkerna torrläggs.

Integrering i planen

- Mark för natur, park och dagvattenstråk har säkerställts.
- Förutsättningar för gröna och säkra vandringsstråk för groddjur beaktas. Konsult har tagit fram underlag som ger vägledning för utformande av dagvattendike med generella beskrivningar samt vad som är viktigt att beakta vid anläggande av vattenmiljöer för att gynna groddjur. Detta utgör underlag i detaljprojektering av tvåstegsdiket.
- Gestaltningsprogrammet har setts över för att tydligare beskriva hur hänsyn till naturmiljö ska beaktas i projektering och genomförande.
- Planbeskrivningen beskriver hur skydds- och hänsynsåtgärder ska hanteras via skötselplan för naturreservatet och kommunal förvaltning.
- Anpassningar har gjorts i området vid lokal H/naturvärdesbiotop 10a för att ytterligare stärka områdets förutsättning som livsmiljö för arter.
- Vanlig groda vid lokal D påverkas av detaljplanen, den är dock belägen vid dagvattenstråk [PARK] där anpassningar ska göras för att främja groddjurens livsmiljö.
- Vanlig groda belägen vid lokal E är belägen i planområdesgränsen, någon specifik anpassning har inte gjorts.

Uppföljning

Uppföljning av skyddsåtgärder sker genom:

- Ny skötselplan för Ormberget–Hertsölandets naturreservat,
- kommunens ordinarie naturvårds- och tillsynsarbete,
- prövning i kommande detaljplaner inom Hertsöheden.

- Infrastrukturförvaltningen (ISF) ansvarar för genomförande och uppföljning av åtgärder i naturmark.

Miljöaspekt Vattenmiljö

Inkomna synpunkter under samråd av detaljplanen

Länsstyrelsen Norrbotten

- Ställer sig positiv till det större greppet om dagvattenfrågorna som planeras i och omkring det område som omfattas av detaljplanen. Åtgärder i dagvattensystem, både befintliga och planerade, kan ge förutsättningar för ny exploatering.
- Samtliga föreslagna dagvattenåtgärder bedöms nödvändiga för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för Inre Hertsöfjärden inte försämras.
- Anläggande av dagvattendammar bör inte skjutas på framtiden.
- Efterfrågar tydligare beskrivning placering och tillrinning gällande damm i västra delen av planområdet.

Miljö- och byggnadsnämnden

- Bedömer att dagvattenanläggningarna är anmälningspliktiga inför genomförande enligt förordning till miljöbalken och att prövning då sker utifrån de allmänna hänsynsreglerna och miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Inkomna synpunkter under granskning av detaljplanen

Under granskningen inkom inga synpunkter gällande vattenmiljö.

Kommentarer och revideringar

- Tillhörande dagvattenutredningar visar en sammanhängande systemlösning för hela området, detaljplanen bedöms därmed visa hur dagvattenhanteringen kan klaras. VA-konsult har fått i uppdrag att utreda hur anläggandet av dagvattenåtgärderna bör genomföras, vilket ska ge underlag till beslut kopplade till ett genomförande av detaljplanen.
- Planbeskrivningen har förtydligats avseende systemlösning, dammarnas funktion och koppling till befintligt dagvattennät.
- Beskrivningarna och figurerna i dagvattenutredningen bedöms som tillräckliga i detta skede.

Önskvärda åtgärdsförslag enligt miljökonsekvensbeskrivningen

I miljökonsekvensbeskrivningen anges följande åtgärder:

- Genomföra samtliga föreslagna dagvattenlösningar, inklusive tvåstegsdike, diken, dammar och växtbäddar.
- Säkerställa höjdsättning och sekundära avrinningsvägar för skyfall.
- Utforma dagvattenstråk med ekologiska kvaliteter.

Integrering i planen

- Ytor för dagvatten säkerställs inom mark planlagd som **PARK, GATA** och **NATUR**.
- Planbeskrivningen och tillhörande utredningar redovisar principer för höjdsättning och avledning.
- Bestämmelser och illustrationer stöder öppna, renande system.

Uppföljning

Uppföljning sker genom:

- miljöbalksprövning av dagvattenanläggningar,
- kommunal tillsyn,
- uppföljning i kommande etapper av Hertsöheden.

Hur miljöaspekterna har integrerats i planen

Miljöaspekter har integrerats i hela planprocessen; i undersökning om betydande miljöpåverkan, undersökningar, utredningar och miljökonsekvensbeskrivningen, där de viktigaste miljöfrågorna har identifierats och integrerats i detaljplanen. Under planprocessen har förutsättningarna inom och i anslutning till planområdet analyserats avseende bebyggelsestruktur, naturmiljö och vattenförhållanden.

Planens utformning har anpassats för att minska negativ miljöpåverkan och stärka positiva effekter. Detta har bland annat skett genom:

- lokalisering och utformning av bebyggelse med hänsyn till identifierade miljövärden,
- planbestämmelser som reglerar exempelvis markanvändning, byggnaders placering, höjd och skydd av natur,
- åtgärder och säkerställande av ytor för att främja fördröjning och avledning av dagvatten.

Miljöaspekterna har således varit en integrerad del av avvägningarna mellan olika intressen i planarbetet.

Hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter

Framtagen miljökonsekvensbeskrivning har identifierat, beskrivit och bedömt planens betydande miljöpåverkan samt föreslagit åtgärder för att undvika, minska eller kompensera negativ påverkan.

Slutsatserna i miljökonsekvensbeskrivningen har legat till grund för planens utformning och bestämmelser. Föreslagna skydds- och försiktighetsåtgärder har, där så varit möjligt och motiverat, inarbetats i detaljplanen eller i tillhörande planbeskrivning.

Under samråds- och granskningsskedena har synpunkter inhämtats från berörda myndigheter, sakägare, organisationer och allmänheten. Synpunkter med relevans för miljöfrågor har särskilt beaktats och i vissa fall lett till:

- justeringar av planens utformning,
- förtydliganden eller kompletteringar i planhandlingarna,
- bedömningen att vissa redovisade miljöeffekter är acceptabla i förhållande till planens syfte.

Samtliga inkomna synpunkter och kommunens bemötanden redovisas i samrådsredogörelse och granskningsutlåtande.

Skälen till att planen antagits i stället för de alternativ som har övervägts

Detaljplanen har föregåtts av ett planprogram, där avvägningar avseende utformning och hänsyn har gjorts på övergripande nivå. Under hela processen har flera alternativa utformningar beaktats och flera lösningar studerats.

Miljökonsekvensbeskrivningen är framtagen efter detaljplanens samrådsskede och omfattar ett alternativ utöver nollalternativet.

Den antagna planen bedöms innebära den mest lämpliga avvägningen mellan:

- planens syfte och kommunens utvecklingsmål,
- miljömässiga, sociala och ekonomiska intressen,
- möjligheten att undvika eller begränsa betydande negativ miljöpåverkan.

Alternativen har bedömts antingen medföra större negativ miljöpåverkan, inte uppfylla planens syfte i tillräcklig grad eller vara mindre genomförbara utifrån tekniska och funktionella förutsättningar.

Åtgärder för uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan

För att säkerställa att planens genomförande inte medför oacceptabel miljöpåverkan avses miljöeffekterna följas upp i samband med genomförandet. Uppföljning och kontroll sker främst genom:

- prövning i samband med bygglov och andra tillstånd,
- krav och villkor vid mark- och exploateringsavtal,
- tillsyn enligt miljöbalken,
- att åtgärder för arter skrivs in och säkerställs i skötselplanen för naturreservatet då ny skötselplan tas fram i och med pågående ombildning av naturreservatet Ormberget-Hertsölandet
- uppföljning inom kommunens ordinarie verksamhet, exempelvis avseende skötsel av grönytor, natur och dagvattenanläggningar.

Vid behov kan ytterligare åtgärder vidtas om uppföljningen visar att den faktiska miljöpåverkan avviker från de bedömningar som gjorts i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunstyrelseförvaltningen, Luleå kommun
Kontor detaljplan 2026-06-22

Sigrid Segerström
Planarkitekt